

บทที่ 11

ข้อสรุปเกี่ยวกับ Mythology

โดยที่ myth ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของมนุษย์ในโลกจึงไม่เป็นที่ประหลาดเลยที่สารคดีสำคัญๆ จะคล้ายคลึงกันในนิยายปรัมปราของชาติต่างๆ ซึ่งถ้าจะพิจารณาหรือศึกษากันในแง่เปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าน่าสนใจมาก สำหรับสารคดีที่สำคัญๆ มีดังต่อไปนี้

Creation Myths

ตำนานที่ว่าด้วยการสร้างจักรวาลและโลกนั้นจะพบได้ทุกที่ที่ทั่วไปไม่เพียงแต่ในชาติที่มีอารยธรรมเท่านั้น แม้ในชาติที่ยังจัดว่าป่าเถื่อนก็ยังสามารถพบ myth ที่ว่าด้วยการกำเนิดของโลกและจักรวาลได้ creation myths นั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ myth ที่ว่าด้วยต้นกำเนิดของสิ่งใด ๆ อันเกิดมาจากการที่อนารยชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเกี่ยวข้องกับที่มาของตน และ myth ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อให้รัฐหรือโลกดำรงอยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย ส่วนใหญ่แล้วจักรวาลจะถูกสร้างขึ้นมาก่อนพวกเทพเจ้าทั้งหลาย จากความเว้งว่างเปล่า เช่น จาก Chaos ในตำนานกรีก ในตำนานสแกนดิเนเวียก็มีว่าจักรวาลถูกสร้างขึ้นมาจากร่างกายของยักษ์อิมิร ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของความร้อนและความเย็น ตำนานฮินดูก็ว่าพระพรหมสร้างน้ำขึ้นก่อนแล้วจึงหว่านพืชพันธุ์ของพระองค์ลงในน้ำนั้นเกิดเป็นไร่อง ซึ่งพระองค์เข้าไปอยู่ในใสนั้นแล้วจึงออกจากใสมานเป็นองค์พระผู้สร้างโลกต่อไป ตำนานฮีบรูอันเป็นต้นกำเนิดของตำนานคริสต์เตียนก็เล่าถึงการสร้างโลกของพระเจ้าว่าทำในหกวัน โดยที่แต่ละวันเริ่มนั้นโลกเว้งว่างเปล่า มีแต่ความมืด

จะเห็นว่า creation myths นั้นเริ่มต้นจากธรรมชาติก่อนแล้วการสร้างเทพเจ้าและมนุษย์จึงตามมาทีหลัง

การสร้างเทพเจ้า

เมื่อมีจักรวาลเกิดขึ้นแล้ว เทพเจ้าก็ถือกำเนิดเป็นลำดับต่อมา ส่วนใหญ่จะมีเทพเจ้าผู้เป็นต้นกำเนิดหรือบรรพบุรุษของเหล่าเทพหรือแม้แต่มนุษย์อยู่คู่หนึ่ง ซึ่งมักจะ เป็น Mother Earth กับ Father Sky ในตำนานกรีกได้แก่ จีอาและยูเรนัส ในตำนานฮินดูนอกเหนือไปจากพระพรหมซึ่งเป็นพระผู้สร้างแล้วยังมีทยาอูส และปฤถวี ในฐานะ

เทพนิกรและเทพมารดาเป็นผู้ให้กำเนิดเทพเจ้าหลักของอินเดีย สำหรับตำนานฮีบรูหรือคริสเตียนนั้นเนื่องจากนับถือพระเจ้าองค์เดียวจึงไม่ปรากฏเทพนิกรหรือเทพมารดา มีแต่พระเจ้าเป็นเจ้าองค์เดียวเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง จะเห็นได้ว่าจากการที่มนุษย์ชาติต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับท้องฟ้าและแผ่นดินในฐานะบรรพบุรุษของเหล่าเทพนั้นเพราะทั้งสองเป็นสิ่งที่มนุษย์เห็นและสัมผัสตั้งแต่ถือกำเนิดมาเลยที่เดียว แต่ความโน้มเอียงนั้นเป็นไปในด้านให้ความสำคัญกับแผ่นดินซึ่งเป็นเพศแม่มากกว่า

การสร้างมนุษย์

มีความคล้ายคลึงกันทั่วโลก ถึงแม้รายละเอียดจะต่างกันไป มนุษย์คู่แรกหรือคนแรกถูกสร้างโดย Mother Earth และ Father Sky หรือโดยเทพองค์หนึ่งซึ่งมีทั้งสองเพศ ไม่เช่นนั้นก็ถูกสร้างจากดินหรือต้นไม้ ตำนานเมารีบอกว่ามนุษย์คนแรกถูกสร้างจากดินและได้รับชีวิตจากแสงแดด ในตำนานกรีกที่ว่าเทพเจ้าทุกองค์สร้างมนุษย์จากวัสดุต่างๆ นั้นมนุษย์ทองคำที่เป็นมนุษย์ที่ดีที่สุดในนั้นก็ถือกำเนิดมาจากทองคำ เห็นชัดที่สุดคือ ในตำนานคริสเตียนที่ว่าพระเจ้าสร้างแอดัมมนุษย์คนแรกของโลกจากดิน ในตำนานสแกนดิเนเวียมีว่ามนุษย์คู่แรกของโลกถูกสร้างจากต้นไม้และต้นไม้เอล์ม มนุษย์ผู้ชายนั้น ส่วนมากมักจะถือว่าถูกสร้างตามแบบฉบับของเทพเจ้าหรือพระเจ้า ดังนั้นจึงมีความดีและความสง่างาม แต่ส่วนมนุษย์ผู้หญิงนั้น ถูกกล่าวว่าเป็นตัวแทนแห่งความชั่วร้าย เป็นตัวการทำให้ผู้ชายตกต่ำ พวกฮินดูเชื่อกันว่าผู้หญิงนั้นไม่สามารถจะได้รับการปลดปล่อยวิญญาณได้ นอกจากเกิดใหม่เป็นผู้ชาย ในตำนานคริสเตียน อีฟก็เป็นตัวการที่ชักจูงให้แอดัมกระทำความผิด ในตำนานกรีกมนุษย์ผู้หญิงคนแรกถูกสร้างขึ้นมากเพื่อลงโทษมนุษย์ชาติ แพนคอรานำความทุกข์มาสู่โลกมนุษย์เนื่องจากความอยากรู้อยากเห็นอันไม่มีการยับยั้งชั่งใจของเธอ ทำให้เบ็ดหีบต้องห้ามอันบรรจуроักภัยใช้เจ็บความทุกข์ทั้งหลายเอาไว้ เซเลนแห่งทรอยก็เป็นตัวการทำให้เกิดสงครามยึดเยื้อผู้คนล้มตายมากมาย นอกไปจากนั้นผู้หญิงยังถือว่าไม่สะอาดด้วยเหตุที่มีรอบเดือนและให้กำเนิดบุตรอีกด้วย

Mother Goddess (เทพมารดา)

มนุษย์แทบทุกชาติก็จะมีนับถือเทพองค์ใดองค์หนึ่งในฐานะเทพมารดา โดยเฉพาะเทพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นดิน ในบาบิโลนเทพองค์นี้คือ Ishtar ผู้ประทานพืชพันธุ์

ธัญญาหาร ผู้สร้างฝูงสัตว์ เทพีแห่งความรกร้างเหวี่ยงเพศ การแต่งงาน และการเป็นมารดา
ลัทธิแห่งเทพมารดานี้ แพร่ไปในทางตะวันตก จากแหลมอานาโตเลียการบูชาเทพี *Cebele*
แพร่เข้าไปถึงอาณาจักรโรมัน ในประเทศกรีซมีการบูชา *Demeter* ส่วนมากแล้วมักมี
ความสัมพันธ์กันระหว่าง *Mother Goddess* กับอาณาจักรแห่งผู้ตาย เนื่องจากแม่พระธรณี
นั้นเป็นผู้รับเอาซากศพของผู้ตายไว้ และให้ชีวิตและการเลี้ยงดูแก่พืชผลมนุษย์และสัตว์ การ
บูชาพระแม่ผู้ศักดิ์สิทธิ์นี้สะท้อนให้เห็นความต้องการของมนุษย์ที่จะหาที่ยึดเหนี่ยวอันมั่นคง
ปลอดภัยในโลกที่ไม่เป็นมิตร

Deluge (น้ำท่วมโลก)

เรื่องน้ำท่วมโลกนั้นไม่ได้จำกัดอยู่ในคริสต์ศาสนา หรือศาสนายิวเท่านั้น แทบ
ทุกชาติมีตำนานเกี่ยวกับการที่โลกถูกทำลายเนื่องจากภัยธรรมชาติในรูปหนึ่ง สาเหตุส่วนใหญ่
เนื่องมาจากความชั่วร้ายของมนุษย์ แต่ก็มีคนตีจำนวนหนึ่งที่จะรอดจากมหาภัยนั้น และเป็น
ผู้สืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ต่อไป คนตีที่ว่านั้นมักจะสร้างเรือที่พาเขาและครอบครัวรอดพ้นจากน้ำท่วม
ไปได้เมื่อพระเจ้าหรือเทพเจ้าหายพิโรธ เรื่องน้ำท่วมโลกที่เป็นที่รู้จักก็จากตำนานฮีบรู เมื่อ
พระเจ้าเห็นว่าโลกชั่วร้ายมากจึงบันดาลให้เกิดน้ำท่วม แต่เนื่องจากโนอาห์เป็นคนที่พระองค์
จึงสั่งให้โนอาห์สร้างเรือ และเอาสัตว์อย่างละคู่ใส่เรือ หลังจากที่ฝนตกสี่สิบวันสี่สิบคืน ทุก
สิ่งทุกอย่างในโลกก็ถูกทำลายหมด เมื่อน้ำลดโนอาห์ก็ได้สืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ต่อไป ในตำนาน
เมโสโปเตเมียก็มีเรื่องจากมหากาพย์ *Gilgamesh* ว่าด้วยเรื่องน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่เหมือนกัน
ในตำนานกรีก ซุสเป็นผู้บันดาลให้น้ำท่วมโลกทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างหมดยกเว้นคูกาเลียน
และภรรยาซึ่งเป็นคนที่ซึ่งเข้าไปซ่อนอยู่ในหีบ เมื่อน้ำลดคูกาเลียนก็ได้รับคำสั่งให้โยนก้อน
หินไปข้างหลัง เกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาสืบเผ่าพันธุ์ต่อไป ตำนานเกี่ยวกับน้ำท่วมใหญ่นี้อาจจะ
มาจากข้อเท็จจริงที่ว่ากระแสน้ำและพายุอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันขึ้นได้ในท้องที่บางแห่ง
โดยเฉพาะในที่ลุ่ม สามารถทำลายชีวิตและทรัพย์สินได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ความตาย

ความตายมีผู้แทรกแซงในตำนานของชาติต่าง ๆ myth เกี่ยวกับความตายมี 3
แบบ คือความตายที่เกิดจากความผิดพลาด เกิดจากการลงโทษ หรือเกิดจากการตัดสินใจ
ของเทพเจ้าหรือมนุษย์คู่แรก

ความตายซึ่งเกิดจากความผิดพลาดในการสื่อสารนั้น เป็นที่แพร่หลายในแอฟริกา มีตำนานว่าพระเจ้าให้กิงก่าไปบอกมนุษย์ว่าได้รับพรให้เป็นอมตะ แต่กิงก่ามัวไล่ตเลีย จึงหลงซึ่งเป็นเหตุแห่งความตายจึงไปถึงมนุษย์ก่อน มนุษย์เลยต้องตาย

ความตายที่เป็นผลของการลงโทษนั้นก็มีเรื่องของแอคัมและอ็ฟเป็นต้น ส่วนมาก มนุษย์มักจะต้องตายเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขัดคำสั่งของพระเจ้า

ความตายประเภทที่สามที่เกิดจากการถกเถียงหรือการตัดสินใจนั้นมักจะเกิดจากการที่มนุษย์ผู้ชายและผู้หญิงเสียชีวิตกัน หรือการที่เทพเจ้าสององค์ องค์หนึ่งตี องค์หนึ่งฆ่า ถกเถียงกัน ผู้ชนะก็คือฝ่ายที่ทำให้เกิดความตายขึ้น

ความตายกับกาลเวลามักจะเกี่ยวข้งกันอยู่เสมอ บางครั้งความตายไม่เป็นเพียงแค่นามธรรมเท่านั้น แต่ถูกกำหนดให้มีบุคคลิกเป็นเทพองค์หนึ่ง เช่น พระยม ในยุคเวท นั้นเป็นผู้ที่ตายเป็นคนแรกในโลก ต่อมาก็ได้เป็นผู้ตัดสินผู้ตาย มฤตยูก็เป็นตัวแทนของความตายเช่นกัน ตำนานกรีกนั้นยกให้ Thanatos เป็นเทพแห่งความตายในรูปของชายหนุ่มมีปีก ถือดาบเป็นอาวุธ ภาพของความตายที่พบกันบ่อยก็คือในรูปคนแต่งชุดดำ หรือโครงกระดูก ถือเคียวเกี่ยวหญ้า

การสิ้นโลก

มีความเชื่อมาแต่โบราณว่าโลกเสื่อมลงตามลำดับ นาน ๆ าก็ต้องมีการชำระล้าง สร้างใหม่กันเสียที ตำนานที่เกี่ยวกับการสิ้นโลกนี้แพร่หลายทั่วไป บางครั้งกลายเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา ในบางกรณีโลกจะแตกดับลงเพียงครั้งเดียว และโลกที่จะมีขึ้นใหม่จะเป็นโลกเดียวกันกับที่พระเจ้าได้สร้างตั้งแต่ก่อนต้นแต่ได้รับการชำระล้างให้บริสุทธิ์ดั้งเดิม สวรรค์บนพื้นดินนี้จะไม่ถูกทำลายอีกแต่จะคงอยู่ตลอดไป เช่นความเชื่อของพวกคริสเตียนว่าเมื่อถึงวันสิ้นโลก หรือ Doomsday จีซีส์ไครสต์ จะทำการพิพากษาครั้งสุดท้าย หรือ Last Judgment มนุษย์จะฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาทั้งร่างกายและวิญญาณ คนบาปจะถูกตัดสินให้ไปนรก และคนดีจะได้รับรางวัลให้ไปสู่สวรรค์ชั้นนิรันดร สำหรับตำนานฮินดูก็มีเรื่องไฟบัลลังก์ลับที่จะมาล้างโลกให้หมดสิ้นไป แต่ก็จะมีการสร้างโลกขึ้นใหม่โดย พระพรหมเป็นผู้นับถาดวนเวียนกันอยู่เรื่อยไป ตำนานสแกนดิเนเวียก็มีเรื่องของ Ragnarok ที่ว่าโลกจะแตกดับเนื่องจากการรวมตัวของความร้อนและความเย็น แต่ในที่สุดก็จะมีโลกใหม่เกิดขึ้น

สวรรค์

สวรรค์ในความเชื่อของคนหลายชาติ คือสถานที่สำหรับให้รางวัลแก่ผู้ที่กระทำ ความดี ซึ่งอาจจะเป็น Heaven คือสวรรค์ที่เราได้ไปเสวยสุขร่วมกับพระเจ้า หรือ Paradise ซึ่งเปรียบเสมือนสวนสวรรค์บนพื้นดินก็ได้ แต่ตมกับอพิก็ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอยู่ใน สวนอีเด็นจนกระทั่งฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้า จึงต้องสูญเสียความสุขในสวรรค์ไป ในตำนาน กรีกก็มี Elysium เป็นที่อยู่ของเหล่าวีรบุรุษผู้กล้าหาญที่เสียชีวิต ตำนานของพวกเคลต์ก็มี อาวาลอนเป็นเกาะสวรรค์ เป็นที่ ๆ พระเจ้าอาเธอร์ได้ไปอยู่ ตำนานสแกนดิเนเวียก็มีวัลฮัลลา เป็นที่อยู่ของวิญญาณของนักรบผู้กล้าหาญ

สำหรับสวรรค์ในแง่ที่เป็นอยู่หรือวิมานของเทพเจ้านั้น ก็จะได้พบได้ในเรื่องโอลิมปัสซึ่งเป็นวิมานของเทพเจ้ากรีก อัสการ์ตซึ่งเป็นวิมานของเทพเจ้าสแกนดิเนเวีย สวรรค์ ชั้นต่าง ๆ ของเทพเจ้าฮินดู เช่น ไกรลาสซึ่งเป็นที่อยู่ของพระศิวะ ทาวคิงส์ฮันเป็นที่อยู่ของ พระอินทร์ เป็นต้น สถานที่เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ซึ่งเต็มไปด้วยความสุขสำราญ ตามแต่บุญบารมีของผู้เป็นเจ้าของ

นรก

นรกนั้นโดยทั่วไปถือว่าเป็นสถานที่ลงโทษผู้กระทำผิด ที่ทรมาน เช่น นรกใน ไครภูมิพระร่วง ผู้ที่กระทำผิดใด ๆ ไว้เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ต้องไปชดใช้กรรมในรูปแบบต่าง ๆ กัน ในนรก หรือในตำนานคริสเตียนที่วาดภาพว่านรกเป็นสถานที่ร้อนระอุมีแต่เปลวไฟที่จะเผาผลาญวิญญาณของผู้ที่ทำบาป แต่สำหรับบางชาติแล้ว นรกเป็นเพียงที่อยู่ของคนตายเท่านั้น ไม่ใช่สถานที่ทรมานเช่นในกรณี Hades หรือ underworld ของกรีก หรือ Hel ของสแกนดิเนเวีย เป็นต้น

วีรบุรุษ

วีรบุรุษหมายถึงผู้กล้าหาญ ผู้มีพลังและความกล้าหาญเหนือผู้อื่น สามารถปฏิบัติภารกิจหรือสิ่งที่ยากลำบากได้ มีการติดต่อกับผู้ที่เป็นยิ่งกว่ามนุษย์หรืออาจจะมีบรรพบุรุษ เป็นเทพเจ้าหรือผู้ที่เหนือมนุษย์ก็ได้ การเทิดทูนวีรบุรุษนั้นมักจะ ออกมาในรูปแบบ ของวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ เช่น มหาकाพย์ทั้งหลาย หรือในรูปเพลง นิยาย เป็นต้น เรื่องวีรบุรุษถูก ถ่ายทอดกันมาทั้งโดยการเขียนและการบอกเล่าด้วยปาก วีรบุรุษเหล่านี้ได้แก่เหล่านักรบกรีก และโทรจันที่ทำการต่อสู้กัน ในสงครามเมืองทรอย คู่สงครามใน มหาภารตยุทธ คือ กษัตริย์

ติดต่อกัน หรืออาจเกิดจากการรุกรานซึ่งทั้งผู้บุกรุกและผู้ถูกบุกรุกต่างก็รับเอาวัฒนธรรมและเรื่องราวของกันและกันไว้จนแยกกันไม่ออก

2. myth ของชาติต่างๆ มีวิวัฒนาการขึ้นมาเอง ไม่เกี่ยวข้องกัน เหตุที่คล้ายคลึงกันก็อาจเป็นเพราะสภาพความเป็นอยู่หรือภาวะแวดล้อมมีอะไรที่คล้ายคลึงกัน ปรากฏการณ์ธรรมชาติก็เป็นแบบเดียวกันทั่วโลก ดังนั้น เรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ย่อมคล้ายกันไปด้วย อีกประการหนึ่งธรรมชาติมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลกก็ยังเป็นมนุษย์ที่มีกิเลส มีความโลภ โกรธหลงอยู่ในกมลสันดานเช่นเดียวกัน นั่นเอง

สรุปแล้ว เหตุผลที่มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาเชื่อมั่นใน mythology มี 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความพยายามของมนุษย์ในอันที่จะหาต้นตอที่ว่ามนุษย์เกิดมาจากไหน เหตุผลนี้เป็นต้นกำเนิดของเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโลก จักรวาลและกัมมนุษย์เอง ได้แก่ creation myths ทั้งหลาย

2. ความพยายามในอันที่จะอธิบายหรือหาเหตุผลให้แก่โลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ เหตุผลนี้เป็นที่มาของ myths ที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด หรือภาวะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่เราหาเหตุผลมาจากทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนยังไม่ได้ในชั้นแรก เช่นเรื่องของฤดูกาล เป็นต้น

3. ความเชื่อของมนุษย์ว่ามีสถานที่เฉพาะสำหรับให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำของมนุษย์ เหตุผลข้อนี้ให้กำเนิดเรื่องเกี่ยวกับสวรรค์ นรก ผู้ที่ทำหน้าที่ให้รางวัลหรือลงโทษมนุษย์ รวมทั้งเรื่องของชีวิตหลังความตายด้วย

ไม่ว่าจะเป็นนิยายของชาติใด จะเห็นได้ว่า เหตุผลทั้งสามนี้ ย่อมนำมาใช้ได้เสมอ นิยายปรัมปรานั้นเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวรรณคดี ในสมัยที่มนุษย์ยังไม่มีความรู้พอที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวโดยอาศัยเหตุผลหรือข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ ดังนั้น mythology จึงเป็นศาสตร์ที่น่าจะศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเปรียบเสมือนบันทึกความเป็นมาของมนุษย์ โลก และจักรวาล ตั้งแต่แรกเริ่มจนอวสานก็เลยทีเดียว

คำถาม

1. สวรรค์ที่คล้ายคลึงกันในตำนานของชนชาติต่าง ๆ มีอะไรบ้าง?
2. เปรียบเทียบ myth ที่เกี่ยวกับการสร้างโลกและจักรวาลของอย่างน้อยสองชาติ
3. สวรรค์กับนรกของชาติต่าง ๆ นั้น มีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันเช่นไร?
4. เหตุใด myths ของชนชาติต่าง ๆ จึงคล้ายคลึงกันได้?
5. เหตุผลที่มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาเชื่อมั่นใน mythology มีอะไรบ้าง?
6. เลือก myth มาสัก 1 เรื่องเพื่อวิจารณ์ในแง่เปรียบเทียบ